

OCHRONA ZŁÓŻ KOPALIN W STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY W KONTEKŚCIE ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

PROTECTION OF MINERAL DEPOSITS IN THE STUDY OF CONDITIONS AND DIRECTIONS OF SPATIAL MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT

RYSZARD MIKOSZ¹

Abstrakt. Przedmiotem rozważań zawartych w artykule są wybrane przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze, dotyczące ochrony złóż kopalin w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W ich konkluzji został wyrażony pogląd, że studium uwarunkowań i kierunków przestrzennego zagospodarowania gminy powinno uwzględniać także złoża kopalin, które nie zostały jeszcze udokumentowane. Wymaga tego regulacja zawarta w art. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., który nakłada na wszystkie organy państwa obowiązek ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: kopaliny, ochrona złóż kopalin, planowanie przestrzenne, zasada zrównoważonego rozwoju.

Abstract. The paper deals with selected provisions of the legal act of March 27, 2003, The Planning and Spatial Development, and the law of June 9, 2011, The Geological and Mining Law on the protection of mineral deposits in the study of conditions and directions of spatial management. In the conclusions to the acts a view is expressed that the study of conditions and directions of spatial development of municipalities should also take into account the mineral deposits which have not yet been documented. This is required by the regulation contained in Art. 5 of the Polish Constitution of April 2, 1997, which imposes on all authorities of the State the duty to protect the environment in accordance with the principle of sustainable development.

Key words: minerals, protection of mineral deposits, spatial planning, the principle of sustainable development.

WSTĘP

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy jest jednym z dwóch rodzajów aktów generalnych dotyczących gospodarowania przestrzenią sporządzanych na poziomie gminy. Drugim z tych aktów jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, do którego wypadnie jeszcze w ograniczonym zakresie nawiązać w toku dalszych rozważań.

Regulacja prawna dotycząca studium jest stosunkowo rozproszona, gdyż do tego instrumentu planistycznego nawiązuje bardzo wiele aktów prawnych². Nie ulega jednak żadnej wątpliwości, że zasadnicza część tej regulacji została zawarta w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym³. Z treści art. 9 ust. 1 tej ustawy wynika, że studium jest sporządzane w celu określe-

¹ Uniwersytet Śląski, Wydział Prawa i Administracji, ul. Bankowa 11b, 40-007 Katowice; e-mail: ryszard.mikosz@us.edu.pl.

² Przypisy 2–42 znajdują się na końcu artykułu, na str. 18–20.

nia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego.

Zarówno w literaturze przedmiotu, jak i w orzecznictwie sądowym napotkać można liczne wypowiedzi stanowiące próbę wskazania na zasadnicze cechy studium. Podnosi się w szczególności, że „studium jest aktem planistycznym, którego podstawowym celem jest określenie projektowanego zagospodarowania przestrzennego⁴. Akcentuje się zarazem, że studium powinno być pojmowane jako „swoisty program, będący wyrazem perspektywicznej polityki przestrzennej, odnoszący się do całego obszaru gminy” i jest „swego rodzaju aksjologiczną podstawą wszelkich działań podejmowanych na terenie gminy w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego”⁵. Podkreślić trzeba jednak, że studium nie jest aktem prawa miejscowego, co wynika wprost z art. 9 ust. 5 u.p.z.p.⁶

W ramach uwag wprowadzających odnotować wypada

również, że choć nie wynika to wprost z obowiązującej regulacji prawnej, studium jest aktem planistycznym, który gmina sporządza obowiązkowo. Inaczej rzecz wygląda natomiast w przypadku drugiego z aktów planistycznych sporządzanych na szczeblu gminnym, a mianowicie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 7 u.p.z.p., plan ten sporządza się obowiązkowo tylko wtedy, jeżeli wymagają tego przepisy odrębne⁷. Podkreślić jednak wypada, że gmina zawsze dysponuje możliwością sporządzenia planu, co jest wyrazem jej autonomii planistycznej⁸.

Zwrócić wreszcie trzeba także uwagę na zależność, jaka aktualnie istnieje między studium a planem. Ustalenia studium są bowiem wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych (art. 9 ust. 4 u.p.z.p.). To zaś oznacza, że mają one niezmiernie istotny wpływ na treść planu, będącego – co wymaga podkreślenia – aktem prawa miejscowego⁹.

OBOWIĄZEK UWZGLĘDNIENIA ZŁÓŻ KOPALIN W TREŚCI STUDIUM

W punkcie wyjścia zwrócić trzeba uwagę na istniejącą w tym zakresie dwutorowość regulacji prawnej. Niezależnie bowiem od unormowań zawartych w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, stosunkowo liczne rozwiązania dotyczące omawianej materii zostały zamieszczone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze¹⁰. Zanim jednak wskazać wypadnie na najważniejsze z nich, sięgnąć trzeba w pierwszej kolejności do treści art. 72 ust. 1 pkt 1 i 2 p.o.ś. Z przepisów tych wynika bowiem, że w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska. W szczególności przez ustalanie programów racjonalnego wykorzystania powierzchni ziemi, w tym na terenach eksploatacji złóż kopalin, i racjonalnego gospodarowania gruntami (pkt 1) oraz uwzględnianie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż (pkt 2)¹¹. Wymagania te określa się na podstawie opracowań ekofizjograficznych, stosownie do rodzaju sporządzanego dokumentu, cech poszczególnych elementów przyrodniczych i ich wzajemnych powiązań¹².

Powracając natomiast do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zwrócić trzeba uwagę przede wszystkim na treść art. 10 ust. 1 pkt 11 u.p.z.p., z którego wynika, że w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z występowania udokumentowanych złóż kopalin. Przepis ten wprost formułuje bowiem obowiązek dotyczący złóż (tyle, że jedynie „udokumentowanych”, do czego wypadnie jeszcze powrócić). Nie można jednak tracić z pola widzenia art. 10 ust. 2 pkt 3 u.p.z.p. stanowiącego, że w studium określa się w szczególności obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego i uzdrowisk. Integralną czę-

ścią „środowiska” są bowiem złoża kopalin co jasno wynika z jego definicji ustawowej zawartej w art. 3 pkt 39 p.o.ś.¹³. To zaś oznacza, że określenie w studium „obszarów oraz zasad ochrony środowiska” nie może pomijać żadnego z elementów środowiska, w tym – co oczywiste – także złóż kopalin.

Zdecydowanie więcej uwagi kwestii uwzględnienia złóż kopalin w treści studium poświęcił ustawodawca w przepisach Prawa geologicznego i górniczego. W punkcie wyjścia przywołać należy kluczowy w tym względzie przepis art. 95 ust. 1 p.g.g. formułujący regułę w omawianym zakresie. Wynika z niego, że udokumentowane złoża kopalin¹⁴ w celu ich ochrony ujawnia się w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin¹⁵. Regułę tę rozwija kolejny przepis art. 95 ust. 2 stanowiący, że w terminie do 2 lat od dnia zatwierdzenia dokumentacji geologicznej przez właściwy organ administracji geologicznej obszar udokumentowanego złoża kopaliny obowiązkowo wprowadza się do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Mimo użycia bezosobowego zwrotu „wprowadza się” nie powinno budzić wątpliwości, że jest on adresowany do organów gminy przygotowujących i uchwalających studium. Jest też poza sporem, że chodzi o dokumentację, o których mowa w art. 88 ust. 2 pkt 1 i 1a p.g.g., a więc o dokumentację geologiczną złoża kopaliny¹⁶ oraz dokumentację geologiczno-inwestycyjną złoża węglowodorów¹⁷. Jeśli chodzi natomiast o „dzień zatwierdzenia dokumentacji geologicznej” to zgodzić trzeba się z poglądem, że wspomniany termin dwuletni należy liczyć od dnia, kiedy decyzja o zatwierdzeniu dokumentacji geologicznej stała się ostateczna¹⁸.

Szczególna regulacja w omawianym zakresie została przewidziana dla złóż węglowodorów¹⁹. Zgodnie bowiem z art. 95 ust. 4 p.g.g. obszar udokumentowanego złoża węglowodorów obowiązkowo wprowadza się do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

gminy w terminie 6 miesięcy od dnia zatwierdzenia dokumentacji geologiczno-inwestycyjnej złoża węglowodorów przez właściwy organ administracji geologicznej²⁰.

Ustawodawca przewidział również regulację prawną mającą znaleźć zastosowanie w sytuacji, gdy obowiązek „wprowadzenia” obszaru udokumentowanego złoża kopaliny do studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy nie zostanie zrealizowany przez gminę. Wówczas, zgodnie z art. 96 ust. 1 p.g.g., wojewoda realizuje ten obowiązek, wydając w tej sprawie zarządzenie zastępcze. Ma to uczynić po upływie terminu określonego w art. 95 ust. 2 p.g.g. (czyli 2 lat) albo w terminie 6 miesięcy od upływu terminu, o którym mowa w art. 95 ust. 3 p.g.g. (czyli 6 miesięcy)²¹. Zmiana studium sporządzona w tym trybie wywołuje skutki prawne takie jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (art. 96 ust. 2 p.g.g.).

Przywołana wyżej regulacja prawna budzi wątpliwości. Zasadnicza z nich zamyka się w pytaniu o to, czy kompetencja (obowiązek) wojewody ogranicza się tylko do zmiany treści studium, poprzez „wprowadzenie” obszaru udokumentowanego złoża kopaliny, czy obejmuje ona także uprawnienie (powinność) przygotowania całego studium, w sytuacji gdy nie zostało ono sporządzone, w drodze zarządzenia zastępczego. Literalne brzmienie art. 95 i 96 ust. 1 p.g.g. skłania do opowiedzenia się na rzecz pierwszej z sygnalizowanych możliwości. Pogląd ten znajduje pośrednie potwierdzenie w treści art. 12 ust. 3 u.p.z.p. Z przepisu tego wynika bowiem, że jeżeli rada gminy nie uchwaliła studium albo nie przystąpiła do jego zmiany²², wojewoda²³ wzywa radę gminy do uchwalenia studium lub jego zmiany w wyznaczonym terminie. Po bezskutecznym upływie tego terminu wojewoda sporządza miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego albo jego zmianę dla obszaru, którego dotyczy zaniechanie gminy, w zakresie koniecznym dla możliwości realizacji inwestycji celu publicznego oraz wydaje w tej sprawie zarządzenie zastępcze, a przyjęty w tym trybie plan wywołuje skutki prawne takie jak miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.

Regulacja zawarta w art. 12 ust. 3 u.p.z.p. wskazuje zatem, że co prawda wojewoda jest uprawniony jedynie do wydania zarządzenia zastępczego, w sytuacji m.in. braku studium, jednak konsekwencje tego zarządzenia są tożsame z uchwaleniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, nie powodują natomiast powstania tą drogą studium. Unormowania art. 95 i 96 ust. 1 p.g.g. mają charakter szczególny wobec regulacji zawartej w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i jako takie nie

powinny być interpretowane rozszerzająco. Trzeba jednak mieć świadomość faktu, że przyjęcie tezy, że wojewoda może w drodze zarządzenia zastępczego jedynie zmienić studium znacznie osłabia, a nawet wręcz unicestwia skuteczność tej regulacji.

Koszty sporządzenia zmiany studium ponosi w całości gmina, której obszar dotyczy zarządzenie zastępcze (art. 96 ust. 3 p.g.g.). Nie jest przy tym dostatecznie jasne, czy przepis ten obejmuje swoim zakresem także przypadki odnoszące się do złóż węglowodorów, kiedy to – zgodnie z dyspozycją przywołanego już wyżej art. 95 ust. 3 p.g.g. – koszty sporządzenia zmiany studium ponosi przedsiębiorca, który sporządził dokumentację geologiczno-inwestycyjną złoża węglowodorów (art. 95 ust. 3 p.g.g.). Wydaje się, że pierwszeństwo przyznać trzeba regulacji zawartej w art. 96 ust. 3 p.g.g., jej funkcją jest bowiem – jak się wydaje – stworzenie prawnofinansowego instrumentu sankcjonującego zaniechanie wykonania przez gminę ciężących na niej obowiązków²⁴.

Przepis art. 96 ust. 8 przesądza, że zarządzenie zastępcze wojewody może być zaskarżone przez radę gminy do sądu administracyjnego, który wyznacza rozprawę w terminie 30 dni od dnia wpłynięcia skargi do sądu (art. 96 ust. 7 p.g.g.). Regulacja ta jest jednym z wielu przykładów braku wyobraźni ustawodawcy, gdyż jej realizacja będzie na ogół praktycznie niemożliwa²⁵.

Dotychczas sygnalizowane kwestie nie wyczerpują jednak listy wątpliwości. Nie jest bowiem w szczególności jasne jak rozumieć należy pojęcia „ujawnia się”, „wprowadza się” czy też „wprowadza” użyte w treści analizowanych przepisów. Pytanie to odnosi się przede wszystkim do planistycznych konsekwencji tych zabiegów. Wątpliwość zamyka się zwłaszcza w pytaniu czy owo „ujawnianie” („wprowadzenie”) ma mieć jedynie walor inwentaryzacyjny, a gmina w ramach swojego władztwa planistycznego może w sposób dowolny wyznaczyć reżim prawny przestrzeni, w obrębie której znajdują się udokumentowane złoża kopalin, czy też sytuacja ta obliuguje gminę do takiego ukształtowania tego reżimu, by nie uniemożliwić wydobywania kopaliny ze złoża w przeszłości.

Na rzecz drugiej z sygnalizowanych możliwości opowiedziało się orzecznictwo. W szczególności trzeba w tym zakresie wskazać na istotny dla omawianej kwestii wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach z dnia 30 czerwca 2009 r.²⁶, w którym Sąd stwierdził m.in., że nie można podzielić poglądu, że obowiązek uwzględnienia udokumentowanego złoża kopaliny w planie miejscowym nie oznacza prawnego obowiązku ukształtowania planu miejscowego w sposób umożliwiający eksploatację złoża kopaliny²⁷.

ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Zwrot „zasada zrównoważonego rozwoju” zrobił oszałamiającą karierę w ciągu zwłaszcza ostatnich trzech dekad. W polskim porządku prawnym od blisko dwóch dziesięcioleci zwrot ten występuje w najważniejszym

akcie normatywnym, jakim jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.²⁸. Z treści jej art. 5 wynika bowiem, że Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności

i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.

Rangi tego przepisu niepodobna przecenić. Jak podkreśla się w literaturze, przepis ten określa funkcje państwa, czyli zasadnicze kierunki i cele jego działania, a zawarta w nim dyrektywa kierowana do wszystkich władz państwa winna być wykorzystywana przede wszystkim do wykładni tych przepisów prawa (zarówno materialnego, jak i procesowego), których treść budzi wątpliwości interpretacyjne²⁹. Analogiczne stanowisko zajmuje orzecznictwo. Tytułem przykładu w tym zakresie można przywołać wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 25 marca 2009 r.³⁰ Sąd stwierdził w jego uzasadnieniu m.in., że „zasada zrównoważonego rozwoju pełni przede wszystkim rolę dyrektywy wykładni”, do której uwzględnienia „w pierwszej kolejności” „obowiązany jest ustawodawca”, ale którą to zasadę „powinny mieć na uwadze organy stosujące prawo”.

Warte odnotowania jest też stanowisko Trybunału Konstytucyjnego wyrażone w omawianym przedmiocie w wyroku z dnia 6 czerwca 2006 r.³¹ Próbuąc ustalić sposób rozumienia zasady zrównoważonego rozwoju, Trybunał stwierdził w szczególności, że mieści się w niej nie tylko

ochrona przyrody czy kształtowanie ładu przestrzennego, ale także należyta troska o rozwój społeczny i cywilizacyjny związany z koniecznością budowania stosownej infrastruktury, niezbędnej dla – uwzględniającego cywilizacyjne potrzeby – życia człowieka i poszczególnych wspólnot. Idea zrównoważonego rozwoju zawiera więc w sobie potrzebę uwzględnienia różnych wartości konstytucyjnych i stosownego ich wyważenia.

Podkreślić trzeba, że Konstytucja nie określa jak należy rozumieć zasadę zrównoważonego rozwoju. Jej normatywną definicję zawiera natomiast art. 3 pkt 50 p.o.ś. Przepis ten stanowi, że przez zrównoważony rozwój rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń. Odnotować przy tym należy, że definicja ta została sformułowana na potrzeby ustawy Prawo ochrony środowiska³², ale art. 2 pkt 2 u.p.z.p. wyraźnie nakazuje rozumieć „zrównoważony rozwój” w znaczeniu nadanym przez art. 3 pkt 50 p.o.ś.

ZASADA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU A OCHRONA ZŁÓŻ KOPALIN

W punkcie wyjścia odnotować trzeba, że normatywna definicja pojęcia „środowisko” zawarta w art. 3 pkt 39 p.o.ś. bezspornie obejmuje swoim zakresem kopaliny³³. Zwrócić trzeba zarazem uwagę, że ustawa Prawo ochrony środowiska w niewielkim zakresie reguluje materię związaną z kopaliniami i ich ochroną. W istocie rzeczy zostały jej poświęcone zaledwie dwa przepisy, a mianowicie art. 125 i 126 p.o.ś. Pierwszy z nich stanowi, że złoża kopalin podlegają ochronie polegającej na racjonalnym gospodarowaniu ich zasobami oraz kompleksowym wykorzystaniu kopaliny, w tym kopaliny towarzyszących. Z kolei z art. 126 p.o.ś. wynika, że eksploatację złoża kopaliny prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny (ust. 1), podejmujący eksploatację złóż kopaliny lub prowadzący tę eksploatację jest natomiast obowiązany przedsięwziąć środki niezbędne do ochrony zasobów złoża, jak również do ochrony powierzchni ziemi oraz wód powierzchniowych i podziemnych, sukcesywnie prowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych oraz przywracać do właściwego stanu inne elementy przyrodnicze (ust. 2). W pozostałym zakresie mamy do czynienia z odesłaniem do Prawa geologicznego i górniczego³⁴.

Z dotychczas przywołanych przepisów wynika, że zostało użyte w nich pojęcie „kopalina” (art. 3 pkt 39 p.o.ś.),

bądź „złoża kopaliny” (art. 125 i 126 p.o.ś.). Nie ulega zatem wątpliwości, że chodzi o wszystkie kopaliny, nie zaś wyłącznie o te złoża, które zostały udokumentowane. Ograniczenia takiego nie sposób bowiem wywieść z treści analizowanej regulacji.

Ani w ustawie Prawo ochrony środowiska ani w ustawie Prawo geologiczne i górnictwo nie zdefiniowano pojęcia „kopalina”³⁵. W tej ostatniej została zamieszczona natomiast definicja „złoża kopaliny”. Jest nim naturalne nagromadzenie minerałów, skał oraz innych substancji, których wydobycie może przynieść korzyść gospodarczą (art. 6 ust. 1 pkt 19 p.g.g.). Pomijając liczne wątpliwości, które rodzi tak skonstruowana definicja³⁶, nie ulega wątpliwości, że jej zakresem zostały objęte wszystkie złoża, a nie tylko udokumentowane. W tym kontekście powstaje zatem pytanie, czy regulacja prawna zawarta zarówno w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, jak i w ustawie Prawo geologiczne i górnictwo respektuje konstytucyjną dyrektywę ochrony środowiska (dotyczącą w równym stopniu każdego z jego elementów) zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, skoro ogranicza instrumenty ochronne w istocie rzeczy wyłącznie do złóż udokumentowanych.

W poszukiwaniu odpowiedzi na to pytanie należy w punkcie wyjścia stwierdzić, że jeśli art. 5 Konstytucji nakłada na wszystkie organy państwa obowiązek zapewnienia

ochrony środowiska, a mają one przy tym kierować się zasadą zrównoważonego rozwoju, to obowiązek ten ciąży także na organach gminy przygotowujących i uchwalających studium. Wniosek taki potwierdza art. 1 ust. 1 u.p.z.p. stanowiący, że określa ona: zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej (pkt 1), a także zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów na określone cele oraz ustalania zasad ich zagospodarowania i zabudowy (pkt 2) przyjmując ład przestrzenny i zrównoważony rozwój za podstawę tych działań. W związku z tym należy poszukiwać takiej wykładni obowiązujących przepisów, by respektowała ona zasady konstytucyjne. Ograniczenie obowiązku uwzględniania w studium tylko do złóż udokumentowanych może bowiem być postrzegane jako naruszające wymagania wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju.

Próbując poszukiwać „prokonstytucyjnej wykładni” przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, nie można tracić z pola widzenia okoliczności, że przepisy art. 10 ust. 1 i 2 tej ustawy, wskazujące co należy „uwzględnić” i „określić” w studium, posługują się zwrotem „w szczególności”. Co do zasady nic nie stoi zatem na przeszkodzie, by treścią studium objąć więcej, zwłaszcza jeśli obowiązek w tym zakresie znajduje swoje umocowanie w ustawie zasadniczej. Konstatacji takiej nie neguje także Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy³⁷. Po pierwsze bowiem ma ono charakter wykonawczy³⁸, po drugie natomiast w istocie rzeczy, jak to wynika z jego § 1 określa ono niejako „minimalny” zakres projektu studium³⁹.

Dalszą kwestią, na którą wypada zwrócić uwagę, jest okoliczność, że w świetle obowiązującego prawa istnieje powinność bieżącego dokumentowania przebiegu prac geologicznych, w tym robót geologicznych, oraz ich wyników, jeszcze przed sporządzeniem dokumentacji geologicznej. Wynika ona z art. 82 ust. 1 p.g.g. i ciąży na podmiocie wykonującym roboty geologiczne zarówno na podstawie m.in. koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złoża kopaliny oraz na poszukiwanie i rozpoznawanie złoża węglowodorów oraz wydobywanie węglowodorów ze złoża, jak i na podstawie decyzji o zatwierdzeniu projektu robót geologicznych. Podmiot ten, upraszczając nieco nader kazuistycznie skonstruowaną regulację prawną, ma obowiązek bieżącego przekazywania państwowej służbie geologicznej: danych geologicznych uzyskanych w wyniku prac geologicznych, w tym robót geologicznych oraz próbek uzyskanych w wyniku robót geologicznych w zakresie określonym w koncesji i wyników badań tych próbek⁴⁰.

Omawiane zagadnienie zostało uregulowane także z punktu widzenia obowiązków ciążących na organach administracji publicznej i innych podmiotach. I tak, zgodnie z art. 98 ust. 1 p.g.g., organy administracji geologicznej

oraz państwowa służba geologiczna gromadzą, ewidencjonują, archiwizują, chronią i udostępniają informację geologiczną. Trzeba zarazem zwrócić uwagę, że zakres pojęcia „informacja geologiczna” jest bardzo szeroki. W świetle definicji ustawowej, zawartej w art. 6 ust. 1 pkt 2 p.g.g., są nią dane⁴¹ i próbki geologiczne wraz z wynikami ich przetworzenia i interpretacji, w szczególności przedstawione w dokumentacjach geologicznych oraz zapisane na informatycznych nośnikach danych. Co jednak wydaje się najistotniejsze, to okoliczność, że zgodnie z art. 98 ust. 4 p.g.g., podmioty te są obowiązane udostępniać nieodpłatnie zgromadzone informacje geologiczne organom administracji publicznej w zakresie niezbędnym do wykonania ich zadań ustawowych⁴². To zaś oznacza, że w świetle aktualnego stanu prawnego istnieje i jest gromadzona wiedza o złożu przed jego udokumentowaniem, nadto zaś istnieją możliwości jej pozyskania przez organ gminy przygotowujący projekt studium. Nic zatem nie stoi na przeszkodzie, by studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy uwzględniało także złoża kopalin, które nie zostały jeszcze udokumentowane. Inicjatywa w zakresie pozyskania wiedzy na ten temat ciążyć powinna na organie wykonawczym gminy przygotowującym projekt studium, a jej podjęcie pozwala na zrealizowanie obowiązku wynikającego z art. 5 Konstytucji. Wtedy bowiem będzie respektowany ciążący na wszystkich organach państwa wymóg ochrony środowiska wynikający z tego przepisu. Wtedy także zostanie zrealizowana dyspozycja przywołanych już wyżej przepisów art. 72 ust. 1 pkt 1 i 2 p.o.ś., które, co warto przypomnieć, nakazują uwzględnianie w studium obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż, bez względu na to, czy chodzi o złoża udokumentowane czy też nie.

Konkluzja zamykałaby się zatem w stwierdzeniu, że mimo braku w obowiązującym stanie prawnym wyraźnego przepisu nakazującego uwzględnianie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy wszystkich złóż kopalin (a nie tylko złóż udokumentowanych), wykładnia systemowa powinna skłaniać do wniosku, że obowiązek taki istnieje. Wykładnia ta znajduje bowiem uzasadnienie przede wszystkim w treści art. 5 Konstytucji, który nakłada na wszystkie organy państwa obowiązek zapewnienia ochrony środowiska w sposób uwzględniający zasadę zrównoważonego rozwoju. Obowiązek ten jest więc adresowany również do organów gminy przygotowujących studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. W świetle art. 3 pkt 39 ustawy p.o.ś. jest zaś oczywiste, że ochrona środowiska objąć powinna wszystkie złoża kopalin. Przepis ten bowiem, wymieniając te dobra wśród zasadniczych elementów (komponentów) środowiska, stanowi o „kopalinach” w żaden sposób nie ograniczając zakresu tego pojęcia.

LITERATURA

- GARLICKI L., DZIAŁOCHA K., SARNECKI P., SOKOLEWICZ W., 2007 — Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz V. Wydaw. Sejmowe, Warszawa.
- GÓRSKI M., PCHAŁEK M., RADECKI W., JERZMAŃSKI J., BAR M., URBAN S., JENDROŚKA J., 2011 — Prawo ochrony środowiska. Komentarz. Wydaw. C.H. Beck, Warszawa.
- IZDEBSKI H., ZACHARIASZ I., 2013 — Komentarz do art. 9 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym ustawy z dnia 27 marca 2003 r. Internet: <http://sip.lex.pl/#/komentarz/587346417/143857/ustawa-o-planowaniu-i-zagospodarowaniu-przestrzennym-komentarz?keyword=Izdebski%20Zachariasz>
- SCHWARZ H., 2013 — Prawo geologiczne i górnicze. Komentarz, t. I, wydanie 2, Salome Sp.z.o.o, Wrocław.
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (DzU Nr 155, poz. 1298).
- USTAWA z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity DzU z 2015 r., poz. 199).
- USTAWA z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity DzU z 2013 r., poz. 627 ze zm.).
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (DzU Nr 118, poz. 1233).
- USTAWA z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity DzU z 2012 r., poz. 651 ze zm.).
- USTAWA z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jednolity DzU z 2015 r., poz. 196 ze zm.).
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 9 czerwca 2015 r. w sprawie przekazywania informacji z bieżącego dokumentowania przebiegu prac geologicznych (DzU, poz. 903).
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie dokumentacji geologiczno-inwestycyjnej złoża węglowodorów (DzU, poz. 968).
- ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie dokumentacji geologicznej złoża kopaliny, z wyłączeniem złoża węglowodorów (DzU, poz. 987).

Przywoływane akty prawne

- KONSTYTUCJA Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (DzU Nr 78, poz. 483 ze zm.).
- USTAWA z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity DzU z 2013 r., poz. 1232 ze zm.).
- USTAWA z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jednolity DzU z 2012 r., poz. 270 ze zm.).

SUMMARY

One of the principal instruments for the protection of mineral deposits, particularly prior to taking their extraction, are planning instruments that are created at the municipal level. This observation applies in particular to the study of conditions and directions of spatial management, because this act, as opposed to local zoning plan, drawn up is mandatory.

In the current state of the law there is a fundamental divergence (no consistent system) between regulation contained in the Constitution and the Environmental Protection Act on the one hand, and the Law on Spatial Planning and Development and the Geological and mining Law on the other. While in Art. 5 of the Constitution and Art. 72 paragraph. 1 Environmental Protection Act clearly mentioned in protecting the deposits of „mineral”, whereas in the provisions of the Law on Spatial Planning and Development, and the Geological and Mining Law, this protection is limited only to minerals “documented”.

Legal regulation contained both in the Law on Spatial Planning and Development, and in the Geological and Mining Law does not respect the constitutional directive of environmental protection resulting from Art. 5 of the Basic Law. This provision imposes on all authorities of the obligation to ensure the protection of the environment, and they are at the same time obliged to respect the principle of sustainable development. This obligation is also addressed to the municipality organs which prepare a study of conditions and directions of spatial management. In this state of affairs should be sought such an interpretation of the regulations, it would respect the constitutional principles. Limitation of the obligation to include in the study only documented deposits may in fact be seen as violating the requirements of the principle of sustainable development.

The matter was the subject of detailed comments presented in the article.

Przypisy

² Tytułem przykładu można w tym zakresie wymienić chociażby art. 71 i 72 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity DzU z 2013 r., poz. 1232 ze zm., dalej powoływana jako p.o.ś.), czy też art. 3, art. 10 ust. 6, art. 13 ust. 3a, art. 16 ust. 7 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity DzU z 2015 r., poz. 1651 ze zm.).

³ Tekst jednolity DzU z 2015 r., poz. 199; dalej powoływana jako u.p.z.p.

⁴ Por. np. Izdebski, Zachariasz, 2013.

- ⁵ Por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego we Wrocławiu z dnia 23 stycznia 2014 r. II SA/Wr 768/13, Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych (dalej powoływana jako CBOSA).
- ⁶ Studium nie ma zatem charakteru prawa powszechnie obowiązującego, gdyż zgodnie z art. 87 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (DzU Nr 78, poz. 483 ze zm.), skutek taki wywierają jedynie akty prawa miejscowego.
- ⁷ Liczba tego rodzaju przypadków jest niewielka. Por. np. art. 38b ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (tekst jednolity DzU z 2012 r., poz. 651 ze zm.).
- ⁸ W tym kontekście zwrócić należy w szczególności uwagę na art. 3 ust. 1 u.p.z.p., z którego wynika, że kształtowanie i prowadzenie polityki przestrzennej na terenie gminy, w tym uchwalanie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, należy do zadań własnych gminy.
- ⁹ Wynika to wyraźnie z art. 14 ust. 8 u.p.z.p.
- ¹⁰ Tekst jednolity DzU z 2015 r., poz. 196; dalej powoływana jako p.g.g.
- ¹¹ Jest kwestią symptomatyczną, że przepis ten nie ogranicza określonych w nim obowiązków do „udokumentowanych złóż kopalin”, do czego wypadnie jeszcze powrócić.
- ¹² Zgodnie z art. 72 ust. 5 p.o.ś., przez opracowanie ekofizjograficzne rozumie się dokumentację sporządzaną na potrzeby studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz planu zagospodarowania przestrzennego województwa, charakteryzującą poszczególne elementy przyrodnicze na obszarze objętym studium lub planem i ich wzajemne powiązania. Szczegóły w tym zakresie reguluje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (DzU Nr 155, poz. 1298), które jedynie w § 4 nawiązuje do problematyki „górnictwej”, wskazując na dokumentację geologiczną złóż kopalin, jako jeden z elementów, który powinien być brany pod uwagę przy sporządzaniu opracowania ekofizjograficznego. Zgodnie z poglądem przyjmowanym w orzecznictwie sądów administracyjnych, opracowanie ekofizjograficzne jest dokumentem o charakterze analityczno-instrukcyjnym, sporządzanym na potrzeby przygotowania aktów planistycznych podejmowanych w formie uchwał organu stanowiącego gminy i pełni jedynie funkcję informacyjną w przygotowaniu aktu planistycznego (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku z dnia 5 marca 2013 r., sygn. akt II SA/Bk 837/12, CBOSA), a zapisy zawarte w tym opracowaniu mogą posłużyć jako uzasadnienie i wyjaśnienie rozwiązań przyjętych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (por. wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 9 maja 2012 r., sygn. akt II OSK 405/1224 oraz z dnia maja 2012 r., sygn. akt II OSK 639/12, CBOSA).
- ¹³ Zgodnie z treścią tego przepisu przez „środowisko” rozumie się bowiem ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami. Definicja ta znajduje zastosowanie także poza ustawą Prawo ochrony środowiska, do czego podstawę stanowią wyraźnie brzmiące przepisy prawa. Przykładem w tym zakresie, istotnym z punktu widzenia omawianej problematyki, może być przepis art. 2 pkt 3 u.p.z.p. stanowiący, że ilekroć w ustawie jest mowa o „środowisku” – należy przez to rozumieć środowisko, o którym mowa w art. 3 pkt 39 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska.
- ¹⁴ Obowiązek ten dotyczy również udokumentowanych wód podziemnych w granicach projektowanych stref ochronnych ujęć i obszarów ochronnych zbiorników wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla, co jednak – ze względu na tematykę opracowania – można pozostawić na uboczu.
- ¹⁵ Przepis art. 95 ust. 1 p.g.g. odnosi ten obowiązek także do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planów zagospodarowania przestrzennego województwa.
- ¹⁶ Stosownie do treści art. 89 ust. 1 p.g.g., dokumentację geologiczną złoża kopaliny sporządza się w celu określenia jego granic, zasobów geologicznych, warunków występowania oraz określenia możliwości wydobycia kopaliny ze złoża. Szczegóły na ten temat zostały uregulowane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie dokumentacji geologicznej złoża kopaliny, z wyłączeniem złoża węglowodorów (DzU z 2015 r., poz. 987).
- ¹⁷ Zgodnie z art. 89a. p.g.g., do sporządzenia dokumentacji geologiczno-inwestycyjnej złoża węglowodorów stosuje się wymagania określone w art. 89 ust. 1, 2 i 5. W dokumentacji tej określa się również sposób zagospodarowania złoża węglowodorów, zasoby wydobywalne, a także optymalny wariant racjonalnego wykorzystania zasobów tego złoża, w szczególności przez kompleksowe i racjonalne wykorzystanie kopaliny głównej i kopaliny towarzyszących oraz technologii eksploatacji zapewniającej ograniczenie ujemnych wpływów na środowisko. Dalsze szczegóły w tym zakresie można pominąć. Zostały one uregulowane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie dokumentacji geologiczno-inwestycyjnej złoża węglowodorów (DzU z 2015 r., poz. 968).
- ¹⁸ Por. Schwarz, 2013, s. 513.
- ¹⁹ Z treści art. 6 ust. 1 pkt 16 p.g.g. wynika, że są nimi ropa naftowa, gaz ziemny oraz ich naturalne pochodne, a także metan występujący w złożach węgla kamiennego, z wyjątkiem metanu występującego jako kopalina towarzysząca.
- ²⁰ Z art. 95 ust. 3 zdanie drugie p.g.g. wynika, że koszty sporządzenia zmiany studium ponosi przedsiębiorca, który sporządził dokumentację geologiczno-inwestycyjną złoża węglowodorów. Przyjąć zatem wypada, wnosząc a contrario, że w przypadku pozostałych dokumentacji złożowych koszty te obciążają gminę.
- ²¹ Nie sposób zrozumieć powodów zróżnicowania sposobu wyznaczania terminu. W przypadku bowiem, gdy w grę wchodzi złoża inne niż węglowodorowe brak oznaczenia jakiegokolwiek terminu końcowego, co czyni tę regulację pozbawioną skuteczności, m.in. w kontekście art. 96 ust. 4 p.g.g., do którego wypadnie jeszcze powrócić.

- ²² A także, uchwalając studium, nie określiła w nim obszarów rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu krajowym i wojewódzkim, ujętych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub w programach, o których mowa w art. 48 ust. 1 u.p.z.p. Wątek ten można jednak pozostawić na uboczu.
- ²³ W przypadkach, o których mowa w przepisie poprzednim, nastąpić to może po podjęciu przez wojewodę czynności zmierzających do uzgodnienia terminu realizacji tych inwestycji i warunków wprowadzenia tych inwestycji do studium.
- ²⁴ Analogiczną funkcję pełni regulacja zawarta w art. 96 ust. 4–6 p.g.g. Wynika z niej bowiem, że w przypadku niewydania zarządzenia zastępczego w terminie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, organ wyższego stopnia wymierza wojewodzie, w drodze postanowienia, na które przysługuje zażalenie, karę w wysokości 1000 zł za każdy dzień zwłoki, a wpływy z kar stanowią dochód budżetu państwa (ust. 4). Karę tę uiszcza się w terminie 14 dni od dnia, w którym postanowienie, o którym mowa w ust. 4, stało się ostateczne, a w przypadku bezskutecznego upływu terminu kara podlega ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (ust. 5). Zgodnie z art. 96 ust. 6 p.g.g., postanowienie, o którym mowa w ust. 4, nie może zostać wydane po upływie 2 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek wydania zarządzenia zastępczego.
- ²⁵ Biorąc pod uwagę chociażby reguły dotyczące doręczania pism i zawiadamianie o rozprawie określone w ustawie z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jednolity DzU z 2012 r., poz. 270 ze zm.). Szczegółów w tym zakresie niepodobna jednak rozwinąć. Poza zakresem rozważań pozostawić należy także konsekwencje wynikające z nader niejasnej regulacji zawartej w art. 96 ust 8 p.g.g., który nakazuje odpowiednie stosowanie w tym przypadku przepisów ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (szerzej na ten temat por. H. Schwarz, 2013).
- ²⁶ Sygn. akt II SA/Ke 307/09 (CBOSA). Wyrok ten jest prawomocny, gdyż wyrokiem z dnia 8 grudnia 2009 r. (sygn. akt II OSK 1661/09) Naczelny Sąd Administracyjny oddalił skargę kasacyjną od tego wyroku.
- ²⁷ Warto w tym kontekście odnotować też wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 7 lipca 2010 r., (sygn. akt II SA/Bd 261/10, CBOSA), w którym Sąd wyraził pogląd, że nie można zgodzić się ze stanowiskiem, że brak ujęcia złóż kopalin w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego może skutkować odmową ujęcia ich również w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego. Gwoli ścisłości trzeba wszak podkreślić, że obydwa orzeczenia wydane pod rządem poprzednio obowiązującej ustawy Prawo geologiczne i górnicze z dnia 4 lutego 1994 r. W mojej ocenie mimo zmiany stanu prawnego poglądy te zachowują nadal pełną aktualność.
- ²⁸ DzU Nr 78, poz. 483 ze zm.
- ²⁹ Por. m.in. Sarnecki, 2007, s. 5–6 oraz Górski i in., 2011, s. 129–130.
- ³⁰ Sygn. akt II SA/Go 825/08, CBOSA.
- ³¹ Sygn. akt K 23/05, Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego –A, 2006, nr 6, poz. 62.
- ³² Przepis art. 3 rozpoczyna się od zwrotu „Ilekróć w ustawie jest mowa o: ...”.
- ³³ Zgodnie z tym przepisem przez środowisko należy rozumieć ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz pozostałe elementy różnorodności biologicznej, a także wzajemne oddziaływania pomiędzy tymi elementami.
- ³⁴ Wynika to wprost z art. 81 ust. 3 p.o.ś. stanowiącego, że szczegółowe zasady gospodarowania złożem kopaliny i związanej z eksploatacją złoża ochrony środowiska określają przepisy ustawy Prawo geologiczne i górnicze.
- ³⁵ W ustawie Prawo geologiczne i górnicze zawarta została definicja „kopaliny wydobytej”, którą zgodnie z treścią art. 6 ust. 1 pkt 3 jest całość kopaliny odłączonej od złoża. Definicja ta nie ma jednak znaczenia dla istoty prowadzonych rozważań.
- ³⁶ Niepodobna w szczególności aprobować założenia, że warunkiem prawnego istnienia złoża kopaliny jest „korzyść gospodarcza”, jaką może przynieść wydobywanie „naturalnego nagromadzenia minerałów, skał oraz innych substancji”, tym bardziej że zupełnie nie wiadomo w jakiej perspektywie czasowej i w nawiązaniu do jakich kryteriów korzyść tę należałoby rozpatrywać.
- ³⁷ DzU Nr 118, poz. 1233.
- ³⁸ Przepis art. 10 ust. 4 u.p.z.p., będący podstawą do wydania rozporządzenia, stanowi, że minister właściwy do spraw budownictwa, lokalnego planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa określi, w drodze rozporządzenia, wymagany zakres projektu studium w części tekstowej i graficznej, uwzględniając w szczególności wymogi dotyczące materiałów planistycznych, skali opracowań kartograficznych, stosowanych oznaczeń, nazewnictwa, standardów oraz sposobu dokumentowania prac planistycznych.
- ³⁹ Rozporządzenie to określa wymagany zakres projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w części tekstowej i graficznej, a w szczególności wymogi dotyczące: materiałów planistycznych, skali opracowań kartograficznych, stosowanych oznaczeń, nazewnictwa i standardów, sposobu dokumentowania prac planistycznych. Nacisk został położony zatem na kwestie, które można określić mianem „technicznych”.
- ⁴⁰ Szczegóły w tym zakresie określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 czerwca 2015 r.
- ⁴¹ Prawo geologiczne i górnicze definiuje też „dane geologiczne, którymi są wyniki bezpośrednich obserwacji i pomiarów uzyskanych w toku prowadzenia prac geologicznych (art. 6 ust. 1 pkt 1).
- ⁴² Z dalszej części art. 98 ust. 4 p.g.g. wynika, że udostępnione informacje nie mogą być wykorzystywane w celach komercyjnych ani przekazywane innym podmiotom.